

FSS Utbildningspolitiska program

Inledning

Det här dokumentet är grunden till Finlands Svenska Skolungdomsförbunds skolpolitiska verksamhet och är sammanställt och godkänt av Elevriksdagen. Det utbildningspolitiska programmet innehåller de målsättningar och krav FSS ställer på skolan, lärarna, utbildningen och beslutsfattarna. FSS utbildningspolitiska program beskriver vad skolan skall vara för eleven.

En skola för alla

Utbildning är en grundläggande rättighet och bör vara avgiftsfri för alla samt på alla utbildningsstadium. Den skall vara tillgänglig för alla oberoende av till exempel kön, ålder, sexuell läggning, specialbehov, etnicitet, religion, modersmål, åsikter och social ställning. Diversitet skall utgöra en möjlighet, inte en belastning.

Att skolan möjliggör känslan av grundtrygghet är en förutsättning för att utbildning skall kunna äga rum. Skolan skall främja allas gemensamma ansvar för varandras välmående. Skolan är per definition en offentlig institution och alla elever skall känna att den tillhör dem likvärdigt.

Varje elev och studerande har rätt att bli sedd varje dag. En god självkänsla, ett gott självförtroende och känslan av att lyckas är avgörande faktorer för att trivas i skolan.

Eleverna skall uppmuntras till att välja studieinriktning oberoende av omgivningens fördomar och påtryckningar. Det är viktigt att eleven får studera på valfri studieplats oberoende av socioekonomisk bakgrund. Studerande på andra stadiet skall ha rätt att fritt välja skola förutsatt att de klarar antagningsgränsen.

Funktionsförmåga

Ett funktionshinder skall inte vara ett hinder för att gå i en vanlig skola. Skolbyggnaden och undervisningen skall anpassas till alla elever. Integrationen av elever med fysiska eller psykiska funktionshinder är naturlig både i samhället och i skolan, den främjar kommunikation, förståelse, ömsesidig respekt och möjliggör samhällelig jämlikhet. För att den ska fungera väl måste assistentresurserna höjas. Det är dock viktigt att det finns en möjlighet att välja en specialanpassad skola.

Inlärningssvårigheter

Det är viktigt att inlärningssvårigheter upptäcks i ett så tidigt skede som möjligt, och att alla berörda parter informeras om detta. Elever med inlärningssvårigheter skall få yrkesmässigt stöd och hjälp. Skolor på alla stadier skall ha tillgång till åtminstone en behörig speciallärare som är närvarande i skolan dagligen. En speciallärare skall inte ha ansvar för fler än **100** elever och/eller studerande för att kunna trygga dessas inläring. Även lärare och rektorer skall vara välinformerade om hur man beaktar och inkluderar personer med inlärningssvårigheter i undervisningen och skolans övriga verksamhet. Skolans pedagogiska metoder och inlärningsmiljö skall förhindra att elever med neurobiologiska funktionsstörningar blir på efterkälken. För att möjliggöra detta kan det vara nödvändigt att tillämpa olika undervisningsmetoder parallellt. Man bör också se till att de pedagogiska metoder som används inte i sig förorsakar inlärningsproblem som inte annars skulle förekomma. Undervisningen skall passa alla. Undervisningsmaterialet och metoderna skall lämpa sig för alla inlärningsstilar.

Nivåbaserad undervisning

Klasser i grundskolan skall inte delas in i nivåbaserade undervisningsgrupper för att tillgodose så kallade specialbegåvade elever. De elever som redan har lätt för att lära är nämligen oftast de elever som har en stark socioekonomisk bakgrund och till följd av detta leder en nivåbaserad undervisning till en ytterligare ökning av klasskillnader i samhället. Det är inte grundskolans sak att utbilda "specialbegåvade" elever enligt överkurs. De elever som inte behöver lägga ner lika mycket tid och energi på uppgifter som andra skall istället uppmuntras att hjälpa sina klasskamrater.

Skolan - en del av samhället

Skolan är en återspeglning av samhället och samma normer, roller, hierarkiska strukturer och fördomar som vi ser ute i samhället återfinns i skolan. I dagsläget reproducerar skolsystemet det rådande samhället med existerande maktstrukturer, dominans och orättvisor. I stark kontrast till dagens skola borde skolan vara den plats där skolungdomar tillsammans tillägnar sig de kunskaper, förmågor, attityder och värderingar som behövs för att sedan tillsammans kunna skapa ett bättre samhälle att leva i.

De samhälleliga normer som begränsar oss och är exkluderande skall skolan aktivt uppmärksamma, kritisera och bekämpa, så som exempelvis normer gällande genus, sexualitet, etnicitet, funktionsförmåga och religion. Normen att ett visst sätt att agera, klä sig eller leva sitt liv betraktas som normalt, skall uppmärksammas och problematiseras. Ett normkritiskt arbetssätt är eftersträvänsvärt.

Skolan skall sporra eleven till kritiskt, självständigt tänkande och erbjuda en mångsidig bild av samhället. Aktualiteter i samhället skall tas upp i skolan och diskuteras ur olika synvinklar. Skolan skall behandla de möjligheter och problem som finns i samhället lokalt, nationellt och internationellt. Undervisningen skall ske ur ett globalt perspektiv för att främja solidaritet och förståelse för andra kulturer. Kulturell mångfald utgör en resurs som skall tas till nytta i undervisningen.

För att kunna förstå världen vi lever i och hur man förändrar den är det viktigt att elever och studerande får en förståelse för den egna kulturen, vad som skapat den, dess historia och vilka värderingar som råder. På så vis sätts ljus även på det normativa, som kan förstås parallellt med främmande kulturer och världsåskådningar. För att kunna tala om andra kulturer måste man kunna tala om sin egen kultur.

Skolan skall inte vara en plats där religion av skolan institutionellt och organiserat utövas. I skolan gäller samma religionsfrihet som i det övriga samhället. Skolan skall fostra aktiva och engagerade medborgare.

Mänskliga rättigheter, demokrati, respekt, solidaritet, jämställdhet, jämlikhet, miljömedvetenhet samt interkulturell förståelse skall vara skolans grundpelare. Med detta som grund skall såväl religiösa, sekulära som politiska övertygelser behandlas jämlikt. Skolan och undervisningen skall aktivt motarbeta alla slags fördomar samt uppmuntra eleverna till att uttrycka sig själva genom valfria medel samtidigt som de respekterar andra individer. Skolan skall vara reklamfri eftersom kommersiella syften inte sammanfaller med skolans. Sponsoring av skolutrymmen, läromedel eller skolresurser skall inte förekomma. Tjänstens pris skall inte vara konkurrensutsättningens enda faktor, även kvalitén bör beaktas.

Skolan skall vara en offentlig institution och basera sig på demokratiska värderingar - något som också skall tas i beaktande då det gäller administration och hur utbildningen anordnas.

Jämställdhet

Skolan skall vara jämställd. Eleverna definieras ofta efter sitt kön och förväntas bete sig i enlighet med de traditionella könsrollerna. Idag får flickor och pojkar vitsord på olika grunder och behandlas på olika sätt i klassrummet och ges därmed olika utgångspunkter för studier på andra stadiet, för slutprov, för fortsatta studier och för arbetsmarknaden. För att motverka detta skall varje skola ha en jämställdhetsplan, författad av lärare, elever och övrig personal. I den redogörs det för konkreta åtgärder för att uppnå jämställdhet samt förebyggande arbete mot fördomar, diskriminering och stereotyper. En väl uttänkt jämställdhetsplan förebygger bland annat sexuella trakasserier och elaka glåpord. Skolan som institution skall handla utgående från en nolltolerans av sexualiserat våld och könsmobbing.

Globalt ansvar

Skolan skall stöda elever att förstå hur världen fungerar och hur vi som individer eller medlemmar av olika grupper kan påverka i världen. Gränser mellan länder och folkslag eller barriärer mellan språk- och kulturgrupper har konstruerats av vuxenvärlden och att blint anamma detta synsätt leder till fördomsfullhet och trångsynthet. Barn och unga skall tillåtas och uppmuntras att tänka på världen som helhet och människor som likvärdiga och kapabla att förstå och identifiera sig med varandra. Ämnesintegrering och att studera ämnen i helheter främjar ett mer mångsidigt synsätt på såväl näromgivningen som den övriga världen.

Miljömedvetenhet

Miljömedvetenhet och ett ekologiskt hållbart samhälle skall vara en självklarhet i dagens skola. Miljömedvetenhet måste tas upp och praktiskt utövas redan i grundskolans första klasser, för att alla skall inse sitt ansvar för den gemensamma miljön. Eleven skall, genom praktiska upplevelser lära sig ta ansvar för och känna närhet till miljön och naturen. Skolan bär som institution ett ansvar att verka på ett sätt som gynnar ett ekologiskt hållbart samhälle och alla skolor skall ha en konkret handlingsplan för ökad miljömedvetenhet.

Skolmat

Alla elever skall ha rätt att få avgiftsfri mat i skolan. Elevens specialbehov, t.ex. allergier och etiska synpunkter angående matens innehåll skall tas i beaktande. Skolan skall föregå med gott exempel och servera näringsrik, ekologiskt och lokalt producerad kost. Maten skall inte innehålla onödiga tillsatser eller smakförstärkare.

Vegetarisk mat skall vara ett alternativ för alla, man ska inte behöva be om det skilt. Vegetariska dagar skall uppmuntras. Skolmaten skall uppmuntra mångkulturalitet och etiska matvanor. Då det gäller servicen skall man sträva till minskad centralisering och egna skolkök. Matens pris skall inte vara konkurrensutsättningens enda faktor. Utbildningsanordnaren måste se till att det finns tillräckligt med resurser reserverade för att kunna erbjuda kvalitativ och näringsrik skolmat. En nationell minimigräns för vad en skolmatsportion skall kosta borde införas.

Utbildningens kvalitativa förutsättningar

Ekonomiska förutsättningar

Nedskärningar i utbildningsbudgeten på såväl nationell som lokal nivå skall alltid vara den absolut sista utvägen i inbesparingstider. Barn och unga får aldrig bli sparobjekt. Resurser får heller inte vara en orsak till att man tummar på kursutbudet eller kvaliteten på undervisningen. Det skall inte finnas något behov av privata investeringar i skolan. Kommunen och staten måste se till att det budgeteras tillräckligt för skolan och det ansvaret får den inte avsäga sig.

Då det kommer till skolsammanslagningar och -indragningar finns det ingen facit, som automatiskt går att tillämpa på alla skolor. Därför är det elementärt att grundliga skolvisa utredningar görs. Det är viktigt att eleven hörs och sätts i första hand i samband med utredningen. I och med att de ekonomiska och geografiska förutsättningarna svensk- och finskspråkiga skolor emellan varierar, måste varje kommun kunna garantera att elever oberoende av modersmål har en möjlighet till lika utbildning.

Lärarpermitteringar är inte godtagbara, eftersom de kränker elevernas och de studerandes rätt till undervisning och utbildning. Skolsammanslagningar som till följd av sparåtgärder resulterar i tvåspråkiga samlokaliseringslösningar är inte ändamålsenliga. Skolornas prestationer skall inte fungera som ett kriterium för finansieringen av dem. Däremot borde olika skolors mer krävande omständigheter fungera höjningskriterium för finansieringen för att garantera ett jämlikt skolnätverk.

Elevvård och välmående

Innan någon som helst undervisning kan äga rum skall skolan se till att varje elev och studerande är trygg, trivs och mår bra. Att elever och studerande känner sig som en del av skolgemenskapen och att skolan är deras, är en förutsättning för en trivsamt skola. Skolan får inte försumma sitt ansvar i att skapa gemenskap. En välmående elevkår är allas ansvar och skapandet av samhörighet och ömsesidig omsorg skall förankras i eleverna genom att kontinuerligt föra skolvisa diskussioner kring hur detta förverkligas. Skapandet av en trivsamt skola där alla tar hand om varandra är det bästa sättet att förebygga att barn och unga far illa eller marginaliseras. Tröskeln till att kontakta elevvårdspersonalen i skolan skall inte vara hög. En god kontakt mellan eleverna och elevvårdspersonalen borde vara en självklarhet.

Tillgången till elev- och studerandevårdstjänster skall tryggas både så att det finns tillräckligt med personal och information om de tjänster eleverna och de studerande har rätt till. Elev- eller studerandevårdspersonalen i skolan skall omfatta studiehandledare, skolkurator, psykolog samt hälsovårdare och dessa skall ha kontinuerlig kontakt med varje elev under hela skol- och studietiden. Elevvårdspersonalen skall stöda både elevens fysiska, psykiska och sociala hälsa samt personliga utveckling. Det är viktigt att studiehandledare samt åtminstone en skolkurator, psykolog och skolhälsovårdare finns i skolan dagligen. Eleverna skall också ha möjlighet att regelbundet besöka en skolläkare.

Även lärarna skall ta ansvar för elevernas välmående. Skolans personal skall kunna samarbeta gällande stödandet av en enskild elev och kommunikationsgången och samarbetet dem emellan skall vara naturligt och kontinuerligt. Det är oerhört viktigt att elevvårdspersonalen är kompetent och inte bryter mot sin tystnadsplikt. Eleverna skall även ha möjligheten att utvärdera elevvårdspersonalen.

Vänelevs- eller tutorverksamhet skall finnas i alla skolor för att motverka mobbning och för att öka trivselt. Skolan skall ha en kontinuerligt uppdaterad antimobbningsplan och en antimobbningsgrupp som skall bestå av både lärare, elever och övrig skolpersonal. Elever, föräldrar och all skolans personal skall informeras om de verktyg och arbetslag som existerar för främjandet av hälsa och välmående samt trivselt i skolan.

Arbetsmiljö i skolan

En god fysisk och social arbetsmiljö i skolan garanterar goda inlärningsresultat, stödjer elever med inlärnings- och koncentrationssvårigheter, motiverar både elever och lärare samt förstärker samhörigheten och gemenskapen. Skolan är elevernas, lärarnas och den övriga personalens gemensamma arbetsplats och jämlik tillgång till bibliotek, datasal, arbetsutrymmen, klassrum, mötesrum, toaletter, gymnastik- och festsal samt lärar- och elevrum borde vara en självklarhet. Eleverna skall ha möjlighet att påverka sin omgivning i samråd med och i samma utsträckning som resten av skolans personal. För att alla parter skall känna sitt ansvar i skolan skall elever och lärare tillsammans skriva dess ordningsregler. Hela skolområdet skall vara fritt från alla rusmedel.

Lagstiftning gällande ändamålsenlig arbetsmiljö skall även gälla skolor. Belysningen och möblerna i klassrummet skall också vara av tillräcklig kvalitet. Skolbyggnaden skall vara trygg och eleverna skall ges en möjlighet att förvara sina kläder och personliga tillhörigheter i skåp eller i låsta utrymmen. Klassrummen skall vara välventilerade och tempererade och inte inhysa fler elever än de planerats för. Klasstorleken får inte försvåra interaktionen i klassrummet och hindra läraren från att ge eleven den behövda mängden stöd och hjälp varje elev är värd. Klasstorlekar får inte ha en negativ effekt på varken inlärningsresultat eller elevernas fysiska och psykiska välmående. Det årskurslösa gymnasiet får inte innebära rotlöshet och risk för att falla igenom skolans hålfyllda skyddsnet.

Läraryrket och lärarutbildningen

Kompetenta lärare är en förutsättning för god undervisning. För att öka lärarbehörigheten i Svenskfinland måste statusen på läraryrket höjas och lönerna motsvara den totala arbetsmängden. Att lärare avlönas i enlighet med hur utmanande deras arbete är, är en förutsättning för att skolor inte skall hamna i en ojämlig position och segregeras enligt bostadsområden. Förverkligandet av ett sådant system får inte leda till en rangordning av skolor. Den allt för ofta förekommande företeelsen med att i inbesparingssyften anställa lärare för ett läsår i taget är oacceptabel.

För att öka lärarutbudet i södra Finland borde svenskspråkig lärarutbildning också finnas i denna del av landet; antalet behöriga lärare måste öka. Lärarpermitteringar är oförsvarliga.

Utbildningsanordnarna skall satsa på regelbunden fortbildning av de befintliga lärarna.

Lärarutbildningen skall inte enbart fokusera på teori och traditionell pedagogik, utan även ta upp alternativa undervisningsmetoder. Lärarutbildningens centrala innehåll skall vara att väcka barns och ungas lust att lära. Lärarutbildningen skall genomsyras av och förespråka en hängivenhet för de mänskliga rättigheterna och alla människors lika värde, liksom hållbar utveckling, rättvisa, jämlikhet, ömsesidig respekt, demokrati, mångfald, kreativitet och nytänkande.

Alla lärare skall få utbildning i specialpedagogik och hur en i lärarrollen bör stöda elever och studerande med inlärningssvårigheter. Lärare, och i synnerhet lärarstuderande, skulle gynnas mycket av att få se sin egen utbildning ur elevperspektiv genom samarbetsprojekt med elevorganisationer. På så sätt ökar känslan av att arbeta för samma mål och vikten av demokrati i skolan betonas. Inom ämneslärarutbildningen bör studerandena få en bättre helhetssyn för att inte bli låsta vid det egna ämnet. Lärarstuderande skall ges bättre möjligheter att praktisera sitt kommande yrke i ett tidigare skede.

Undervisningsmetoder

Undervisningens främsta syfte skall inte vara att effektivt fylla elever och studerande med information utan att väcka nyfikenhet och lusten att lära. Det är av stor vikt att eleverna redan från början uppmuntras till att tänka självständigt och kritiskt. En ifrågasättande undervisning förhindrar att eleven okritiskt sväljer information, en riskfaktor i dagens enorma informationsflöde.

Undervisningen skall alltid utgå ifrån dem som utbildningen i första hand berör, alltså eleverna och de studerande. Alla människor lär sig på olika sätt och i olika takt och därför skall undervisningsmetoderna vara mångsidiga och omfatta såväl de visuella och auditiva som de kinestetiska och taktila inlärningssätten. Elever och lärare skall tillsammans utveckla lämpliga undervisningsmetoder. Läraren skall vara medveten om elevens individuella behov och dessutom ta tillvara och uppmuntra elevernas specialkunskaper och intressen genom att låta dem medverka i undervisningen. Ömsesidig respekt lärare och elever emellan är oundgängligt. Väsentligt är att undervisningsgrupperna är av lämplig storlek så att individuell handledning är möjlig.

Ämnesintegrering skall aktivt tillämpas och inte medföra problem för vare sig skolungdomar eller lärare. I en internationaliserad allt mer globaliserad värld blir fungerande kommunikation allt viktigare. Uppövandet av kommunikativa färdigheter skall ingå som en naturlig del av undervisningen redan i grundskolan.

Gruppindelning

Gruppindelning ska ske enligt intresse, inte enligt kön. Könsegraderade undervisningsgrupper skapar fördomar och okunskap och är en dålig utgångspunkt för ett jämställt samhälle. Det kan dock i vissa fall vara nödvändigt att som en tillfällig undervisningsmetod arbeta i könsegraderade grupper.

Utvärderingsmetoder

Syftet med utvärdering är att ge såväl elever och studerande som lärare möjlighet att reflektera och ta lärdom i slutet av varje inlärningsprocess. Utvärderingsmetoden skall fungera som en punkt att orientera sig kring och ta kurs ifrån snarare än något som placerar en i ett fack och begränsar ens framtida möjligheter.

Enbart sifferbedömning är inte tillräcklig för att utvärdera en elevs prestation och bör därför i grundskolans lägre årskurser, det vill säga åk 1-6, i alla ämnen kompletteras av muntliga och skriftliga utlåtanden. Sifferbetygen bör avskaffas i de lägsta grundskoleklasserna (åk 1-4), eftersom en grundligare individuell utvärdering gynnar elevens inläring. Som övergångsfas skall i åk 5-6 bedöms med siffror, dock med skriftliga utvärderingar i centrum. I grundskolans övre årskurser samt på andra stadiet skall sifferbetyg kompletteras med skriftlig samt annan utvärdering.

För att höja kvaliteten på undervisningen skall eleverna och läraren i slutet av varje undervisningsprocess utvärdera både processen och de egna prestationerna. Eleverna måste ges möjligheten att utvärdera och kommentera också lärarens insats. Eleven skall med jämna mellanrum utvärdera sig själv så att denna kan följa med sin personliga utveckling. De alternativa utvärderingsmetoderna skall likställas med de traditionella skriftliga proven. Undervisningen och utvärderingsmetoderna måste vara sådana, att eleven uppmuntras till att inte bara utveckla sina teoretiska kunskaper, utan även stärks i sin förmåga att samverka med andra samt ta initiativ. I bedömningen skall elevens intresse, aktivitet och framsteg vara en viktig faktor.

Studiehandledningen

En ändamålsenlig studiehandledning är nödvändig för att möjliggöra att alla har jämlika möjligheter inför framtiden. Studiehandledningen bör vara lättillgänglig, objektiv och individriktad. Den skall omfatta studieteknik och information om de olika möjligheterna till fortsatt utbildning. Studiehandledaren bör vara väl insatt i sina uppgifter för att tillgodose alla elevens specifika behov och önskemål. Dessutom måste studiehandledaren, rektorn och lärarkollegiet vara tillgängliga för eleverna under skoldagen.

Eleverna och de studerande skall få individuell studiehandledning. För att trygga detta bör varje skola ha minst en heltidsanställd studiehandledare per 200 elever eller studerande.

Varje skolungdom skall få göra inläringstest för att bli medveten om sitt individuella inläringssätt. Resultatet skall delges berörda lärare för att dessa ska kunna planera sin undervisning. Studiehandledningen skall vara tillräcklig, anpassad för varje enskild skolungdoms behov och planerad så att ingen faller igenom systemet. Studiehandledningen skall vara jämlik och inte innehållsmässigt skilja sig beroende på skola eller region.

Läromedel

Då läromedel felaktigt anses vara objektiva, vänjer sig elever inte vid ett kritiskt granskande av information. Exempelen i läromedlen förmedlar ofta en väldigt ensidig och stereotyp bild av verkligheten, där alla lever efter samma, snäva modell. Omedvetet anammar eleven dessa värderingar. Detta bör beaktas och poängteras när eleverna kommer i kontakt med läromedlen och när nya läromedel produceras. Läraren skall uppmuntra eleven att söka information också utanför de givna läromedlen och vara kritisk till informationskällan. Läroboken skall vara ett hjälpmedel, inte en undervisningsmetod. För att underlätta elevens inläring bör läromedlen vara skrivna på ett ändamålsenligt och gott språk. Svenskspråkiga läromedel skall motsvara de finska beträffande kvalitet och skall uppdateras i samma takt. Alla läromedel skall vara avgiftsfria. Elevernas och lärarnas åsikter skall höras i läromedelsproduktionen och vid val av läromedel. Böcker är det vanligaste formatet men även internet, ljudböcker, datorspel, klossar, experiment, film, teater och levande böcker borde erkännas som likvärdiga läromedel.

Utbildningsundersökningar

För att vårt utbildningssystem ständigt skall fortsätta att utvecklas är det viktigt att såväl positiva som negativa resultat i internationella undersökningar uppmärksammas. Goda resultat i undersökningar som till exempel PISA, betyder inte att utbildningssystemet i Finland är fulländat. Eleverna skall göras medvetna av detta och skolan skall undvika att varken prisa eller skuldsätta elever gällande framgång i undersökningar. Sådant beteende skapar tävling elever och skolor emellan. Utbildningens kvalitet borde mätas mångsidigare än genom enbart studieprestationer. Undersökningar i vilka Finland presterat dåligt skall diskuteras i skolan och skolungdomar skall ges möjlighet att uttrycka åsikter och tankar om vad som föranlett resultaten.

Då det gäller utarbetandet av kvalitetsmätare för skolorna är det viktigt att mätarna baserar sig på faktorer som trivsel och välmående samt hur eleverna och de studerande beaktas och tas med i beslutsfattandet. Skolornas kvalitet kan mätas utgående från de eleverna och de studerandes prestationer endast om man även beaktar deras utgångsläge samt vilket stöd man erbjuder åt såväl svaga som starka elever och studerande. Skolungdomar och lärare skall tillsammans regelbundet göra små undersökningar i den egna skolan. Enkäter, skuggning, statistik, intervjuer och dylika verktyg kan med fördel användas för att ta exempelvis trivseltemperaturen på den egna skolan.

Elevers rättsskydd

Det skall finnas en skolombudsperson i Finland. Elever, föräldrar och lärare skall kunna vända sig till en skolombudsperson för att få hjälp med skolrelaterade problem.

I de fall där läraren måste tillgripa någon form av strängare bestraffning måste eleverna ha möjlighet att överklaga beslutet och få en opartisk utredning. Kollektiv bestraffning får inte förekomma i skolan. Eleven skall ha rätt att överklaga en provbedömning eller ett vitsord. Dessutom skall en elev som känner sig missgynnad av någon lärare ha rätt att tentera en kurs för eller få sitt prov granskat och bedömt av någon annan lärare, till och med från en annan skola. Elevers integritet skall skyddas i skolan. Provresultat, fotografier och annan personlig information skall skyddas och skall inte delas ut utan elevens samtycke.

Eleverna skall medvetandegöras om och med fördel själva formulera sina rättigheter och skyldigheter genom diskussion och kollektivt resonemang.

Drogtestning av elever i skolan är oacceptabelt, i och med den negativa effekten på skolmiljön och kränkandet av elevens integritet. Razzior i skolan är inte heller försvarbara då de kan vara skrämmande och visar på ett bristande förtroende.

De kameror som installeras skall endast vara i syftet att trygga skolans och de av byggnaden förvaltade personernas egendom. Övervakningskameror får endast förekomma vid in- och utgångar. Inga andra övervakningskameror ska få förekomma. Att installera kameror i alla utrymmen är en kortsiktig lösning på eventuella problem och gynnar ingen i det långa loppet utan skapar snarare en hård och fientlig atmosfär. De effekter som man vill nå med övervakningskameror kan nås med förebyggande metoder och genom att kollektivt komma överens om sociala kontrakt mellan alla personer som huserar i skolbyggnaden.

Ifall skolan använder en gemensam e-postdomän skall skolan garantera skyddandet av varje användares integritet. Om någon person har tillgång till användarnas dokument, e-postkonto eller dylikt skall dessa informeras om detta.

Finland har en särskild ungdomslag, har ratificerat konventionen om barnets rättigheter och erkänner elevers och studerandes rätt att höras innan beslut som berör dem fattas i såväl nationell, kommunal som utbildningslagstiftning. Nu är det dags att Finland ratificerar en deklaration om elevens rättigheter författad tillsammans med skolungdomarna.

Utbildning på alla stadier

Demokrati i skolan

En demokratisk skola är ett måste. Skolan skall ge eleven de kunskaper, färdigheter, attityder och värderingar som krävs för att skapa, utveckla och upprätthålla ett demokratiskt samhälle. Eleven måste från början känna sig delaktig i skolans beslutsfattande och ha en reell möjlighet att påverka dessa processer. För att utveckla en förståelse för de egna möjligheterna att påverka samhället vi lever i skall elever och studerande få påverka allt som angår den direkta närmiljön. Demokrati lär man sig genom att vara en del av den.

Både i grundskolan och på andra stadiet skall det finnas lagstadgad elevkårsverksamhet. Elevkåren skall inom sig kunna välja verksamhets- och organisationsform för att representera sig själva. Eventuella val av representanter bör vara demokratiska och i mån av möjlighet ske på ett årsmöte för hela skolan. Elevkåren måste få fria händer för sin verksamhet. I varje skola skall det ändå finnas en av eleverna vald handledare, vars uppgift är att stöda, uppmuntra och hjälpa elevkåren. Handledaren skall trots det inte påverka eller ändra de beslut som fattas av elevkåren så länge det bara är möjligt. Elevkåren och dess styrelse skall bli en institution med påverkningsmöjligheter, både då det gäller skolpolitik och evenemang i skolan. Detta skall accepteras av lärarkåren, rektorn och de kommunala beslutsfattarna. Eleverna skall till exempel vara representerade i alla beslutsfattande organ i skolan. Elevkårsverksamheten skall få stöd av regionala och riksomfattande intresseorganisationer. För att öka förståelsen elever, lärare och övrig personal emellan skall gemensamma forum etableras, till exempel i form av ett stormöte.

I enlighet med skollagen skall eleverna höras då beslut som berör deras skolgång fattas. Elevkåren skall ha rätt att ge utlåtanden om allt som berör skolan. Inom det kommunala beslutsfattandet bör elevkårernas roll som remissinstans och expertinstanser samt deras rätt och sätt att höras stärkas och utvecklas. Direktionernas existens måste tryggas eftersom de ger eleverna konkreta påverkningsmöjligheter.

Eleverna skall där vara representerade och ha rösträtt så att deras inflytande kan tryggas i skolans högsta beslutande organ. Elevkåren skall ha gemensamma möten med lärarkåren.

Språkundervisning

I språkundervisningen på alla stadiers utbildning skall uppmärksamhet fästas vid muntliga, skriftliga och teoretiska färdigheter. Undervisningen och läromedlen skall vara diskussionsbetonade och undervisningen skall i så hög grad som möjligt ske på språket som lärs ut. Eleverna skall lära sig att använda språket i sin vardag. Språket är i första hand ett kommunikationsmedel. Språkundervisning bör innefatta kulturkännedom och -förståelse. Läraren bör även komma ihåg att en överdriven betoning på grammatiken kan resultera i att eleverna blir rädda för att begå grammatikaliska misstag och att tala språket. Skolan skall erbjuda modersmålinriktad språkundervisning som motsvarar elevernas behov. Alla lärare bör i undervisningen vara ett språkligt föredöme och använda sig av ett korrekt språk. Finlands båda officiella språk skall vara obligatoriska och man skall lägga vikt vid att alla elever lär sig använda dessa. Endast genom en reform av språkundervisningen i de båda inhemska språken kan man motivera eleverna till inläring av dessa. Utanför lektionstid skall språket som eleverna talar sinsemellan vara valfritt.

Svenskan och minoritetsfrågor

Utbildning på svenska måste garanteras på alla nivåer. Högklassiga, tidsenliga och aktuella läromedel bör finnas tillgängliga på svenska till ett rimligt pris. Om förlagen inte anser sig ha ekonomiska resurser att ge ut dessa böcker skall staten garantera de ekonomiska möjligheterna. Även i områden där språket talas endast av en liten grupp bör eleverna få undervisning på sitt modersmål, utan att tvingas till en orimligt lång skolväg. Flyktingar och invandrare bör få undervisning i åtminstone det ena inhemska språket samtidigt som de undervisas i sitt eget modersmål.

På andra stadiet kunde man ha gemensamma valfria tvåspråkiga kurser, med betoning på konstämnen. Det skall finnas en möjlighet att avlägga en kurs i en annan skola där man har det andra inhemska språket som lärospråk.

Skolornas kursutbud skall utvidgas med kurser som lämpar sig för och lockar både finsk- och svenskspråkiga elever att delta.

Det finska och svenska språket skall vara jämlika och därför borde det andra inhemska språket läsas redan i grundskolans lägre klasser i såväl svensk- som finskspråkiga skolor. Samarbetet över språkgränserna måste utvecklas. Detta både för ökad respekt mellan språkgrupperna och för att ge eleverna en verklig möjlighet att prata det andra inhemska språket. Olika svensk- och finskspråkiga elevgrupper från olika skolor borde få möjlighet att träffas, diskutera, delta i aktiviteter tillsammans samt hjälpa varandra med språket, som en del av undervisning under skoltid.

Tvåspråkighet

Allt fler finsk- och tvåspråkiga barn skrivs in vid de svenskspråkiga skolorna.

Modersmålsundervisningen och undervisningen i det andra inhemska språket måste beakta dessa elevers speciella behov. Språkbud är alltid positivt så länge det inte äventyrar elevens modersmål. Utbudet av språkbudsskolor skall motsvara efterfrågan. För att eleverna skall bli genuint tvåspråkiga är det viktigt att läraren är konsekvent i sitt språkbruk och även uppmuntrar eleverna till att vara det.

Religionskunskap

Religions- och livsåskådningsundervisningen skall på alla stadiers utbildning ersättas med konfessionslös religionskunskap som är gemensam för alla. Skolan skall ge en objektiv syn på olika religioner och världsåskådningar. Religionskunskapsundervisningen skall behandla både den finländska kulturens och andra kulturers religionshistoriska bakgrunder.

Det är ändamålsenligt att alla elever får undervisning i landets och den övriga världens religionshistoria. Religionskunskapen skall granska och behandla olika trosuppfattningars och livsåskådningars syn på moral och etik med de mänskliga rättigheterna som grund.

Sexualundervisning

En god sexualundervisning är ett måste på alla stadiers utbildning. Från och med de tidiga skolåren skall eleverna undervisas i ämnet och ges möjlighet att diskutera känslor som rör sexualiteten. Genom att i sexualundervisningen behandla såväl biologiska som känslomässiga aspekter förebyggs fördomar, sexuella trakasserier, könssjukdomar, önskade graviditeter, prestationsångest och osäkerhet.

I många skolor är sexualundervisningen undermålig och speglar de traditionella västerländska könsrollerna. Det är viktigt att skolan behandlar och diskuterar sexualitet och lust ur ett jämlikt perspektiv. Skolan skall ta upp könslig och sexuell mångfald objektivt. Fördomar mot och trakasserier av personer som tillhör sexuella och könsminoriteter förekommer ständigt i skolan. Detta är oacceptabelt och skall fördömas.

Eleverna måste ges möjlighet att diskutera de känslor, tankar och möjligheter sexualiteten och könstillhörigheten ger upphov till. Genus- och sexualitetsnormer skall uppmärksammas och kritiskt utvärderas.

Undervisningen bör hållas av lärare med kompetens i ämnet och några lektioner bör hållas av experter i ämnet, till exempel sexualrådgivare. Studiebesök är ett ändamålsenligt sätt att utnyttja den sakkunskap som finns utanför skolans väggar och samtidigt informera eleverna om var de kan få mera information och stöd. I skolans bibliotek skall det finnas både litteratur och information om ämnet.

Skolgymnastik

Skolgymnastiken är ett viktigt komplement till den teoretiska undervisningen. Inom gymnastikundervisningen lär sig eleven sportsanda och att samarbeta. En god gymnastikundervisning främjar även sunda levnadsvanor. Gymnastikundervisningen bör låta eleverna pröva på olika idrottsgrenar för att alla skall kunna hitta något som passar dem. Skolgymnastiken skall även innefatta samma undervisningsalternativ oberoende av kön och kön ska inte heller vara en faktor som avgör gruppindelningen. Under hela skoltiden skall gymnastikundervisningen hjälpa eleven att vara medveten om sin egen kropp och dess möjligheter.

Hälsokunskap

Hälsolära skall ingå i undervisningen på alla stadier. God fysisk, psykisk och social hälsa är en förutsättning för framgång i studier och livet. Undervisningen bör hållas av lärare med kompetens i ämnet.

Konstämnen

De konstnärliga ämnena betyder mycket för elevernas kulturuppfattning och deras känsla för kreativitet. Deras plats i läroplanen och kursutbudet måste försäkras. Konstämnen skall prioriteras lika högt som de teoretiska ämnena. Medlen som används i konstundervisningen skall vara avgiftsfria.

Biologiundervisningen

En stor del av biologiundervisningen som idag sker i skolbänken kunde med fördel ske ute i naturen. Skolan bör möjliggöra att biologiundervisningen kan innefatta fältexcursioner och praktisk undervisning.

För- och grundskola

Förskolan

Förskolan fyller en viktig funktion i och med att den genom lek lär ut sociala färdigheter men den skall inte vara en tidig skolstart. Förskolan förbereder barnen för skolstarten genom att utjämna kunskapsskillnader samt lära ut de sociala färdigheter som krävs för skolgången. Förskolan som en del av barnträdgårdsundervisningen bör bevaras som sådan och klart då skiljas från skolmiljön.

Grundskolan

Den individuella mognaden skall avgöra vid vilken ålder man börjar skolan. I de första årskurserna bör man lägga extra vikt vid att elevernas språk samt logiska och kritiska tänkande utvecklas eftersom dessa är en förutsättning för den fortsatta skolgången. För att främja respekt ska bland annat kulturell och sexuell mångfald tas upp redan i de lägre årskurserna. De konstnärliga ämnena skall vara obligatoriska. Integreringen av konstämnen och olika kreativa inlärningsmetoder i den teoretiska läroplanen är en förutsättning för en god allmänbildning. Gällande nivåanpassad undervisning skall eleverna själva få välja vilken grupp de tillhör.

Grundskolan är den sista chansen att förmedla samma kunskap till en hel årskull och det är därför viktigt att grundskolan rymmer träning i de grundläggande färdigheter som är nödvändiga för att gå vidare i såväl den personliga som samhällsmedborgerliga utvecklingen.

Grundskolans övre årskurser är en utmärkande tid gällande att hitta sin plats i samhället och bli bekväm med sig själv i sociala sammanhang och därför är den överdrivet stora fokuset på läsåmnen och fragmenterad undervisning inte ändamålsenlig. Att eleverna känner sig trygga i skolan, trivs och mår bra skall alltid komma i första hand och föranleda undervisning. Särskilt på grundskolans övre årskurser skall det finnas utrymme för exkursioner, temadagar och studiebesök samt andra sätt att ta undervisningen utanför skolbyggnaden.

Alla nästa stegets utbildningsmöjligheter skall bli jämlikt behandlade för övre årskursernas elever. Systemet med en tionde klass borde utvecklas och utvidgas så att alla som behöver det har möjlighet till utbildningen. Läroplikten bör bibehållas vid 16 år.

Andra stadiets utbildning

Val av utbildning på andra stadiet är det första fria studievalet en ung person gör. Studier på andra stadiet skall ge möjlighet till specialisering utan att dörrar stängs för framtida studieval.

Studiemöjlighet på andra stadiet bör garanteras hela den årskull som utexamineras från grundskolan. Samhället bör satsa resurser på att ingen elev blir utan en andra stadiets examen. Man bör garantera att valet av andra stadiets utbildning inte har en inverkan på elevens förutsättningar till aktivt medborgarskap.

Undervisningen skall vara kvalitativ och förbereda eleven på de krav som arbetslivet ställer. Eleverna skall kunna prova på olika ämnen och inriktningar. Det måste finnas utrymme för eleven att utvecklas som person och hitta sin plats i samhället. Det är viktigt att eleven själv får bestämma över sin studietakt. Principerna för vad som kan godkännas som en kurs, antalet frånvarotimmar, möjligheterna till höjning av godkänt vitsord samt villkoren för tentering ska vara likvärdiga i alla andra stadiets läroinrättningar samt klara och tydliga för alla studeranden. Det skall finnas möjlighet att höja sina vitsord i både godkända och underkända kurser. Att utföra en kombinationsexamen bör förbli en möjlighet.

Gymnasiet

Gymnasiet är en allmänbildande skola. Kursutbudet skall även i framtiden vara brett och möjliggöra kombinationer av olika ämnen. Skillnaderna i antalet kurser som olika skolor bjuder ut i ett enskilt ämne får inte bli så stora att de påverkar elevernas prestationer. Ämnesvalen skall inte heller vara avgörande i kommande yrkes- och studieval.

Gymnasieutbildningen måste ge eleven möjligheten att prova på olika ämnesområden så att eleven kan skaffa sig en uppfattning om framtida studieinriktningar. De studerande skall informeras om möjligheten att ta gymnasiediplom. Nya elever skall handledas till ämnesval för att kunna klara av studierna i fördjupade ämnen.

PRAO

PRAO skall vara en del av gymnasieutbildningen. Eftersom gymnasieutbildningen är mycket teoretiskt inriktad borde PRAO vara en möjlighet under utbildningstiden. PRAO är ett sätt att i det verkliga livet ta reda på hurudan yrkes- eller utbildningsriktning en skall inrikta sig på efter studierna. Skolan skall informera och hjälpa eleverna så att de får en PRAO-plats som intresserar dem. I samband med PRAO-perioder skall även de studerande upplysas om deras rättigheter och skyldigheter i arbetslivet.

Studentexamen

Studentexamen är ett föråldrat prov som inte anpassat sig till samhällets nya krav. Provet mäter inte studerandes fulla kompetens, utan fokuserar främst på förmågan att på kort tid ta in mycket information och på att kunna uttrycka sig i skrift. Att göra små reformer räcker inte, utan hela strukturen borde ses över och byggas om på nytt. Därför bör studentexamen slopas och ett nytt examensprov som motsvarar dagens samhälle utformas. Under slutexamen bör man ha möjlighet att skriva sitt svar på dator eftersom även slutexamen måste följa den samhällsliga utvecklingen där digital texthantering får allt mer betydelse. Slutexamen måste innehålla muntliga prov, främst i språk men även i andra ämnen. Slutprovet skall vara avgiftsfritt.

Yrkesutbildning

Yrkesutbildningen skall uppmuntra till företagsamhet och initiativförmåga. Undervisningen får inte släpa efter samhällsutvecklingen och den direkta kopplingen till näringslivet måste vara stark. Yrkesläroanstalter måste förses med modern apparatur för att försäkra sig om en internationellt gångbar standard på undervisningen. Speciell vikt bör fästas vid en effektiv utbildning av handledarna ute på fältet och bedömningen av studerandes prestationer bör ske enligt klara fastställda principer. Handledaren bör ge respons åt praktikanten i enlighet med dennas behov. Undervisningen i läsåmnen skall vara ändamålsenlig och högklassig och får inte bortprioriteras.

Genom läroavtal skall man kunna avlägga en grundläggande yrkesexamen, och dessutom kunna vidareutbilda sig. Möjligheten att fortsätta studierna på högskolenivå efter yrkesexamen måste vara likvärdig med gymnasiet.

Språkundervisningen och undervisningen i samhällslära skall vara densamma inom såväl yrkesutbildning som gymnasieutbildning. Att kunna kommunicera på det andra inhemska språket samt på ett internationellt gångbart språk är lika nödvändigt för alla yrkesgrupper. Studerande i yrkesskolor och gymnasier skall få samma kunskaper och möjligheter att påverka samhället runtom dem.

Att välja yrkesutbildning på andra stadiet får inte innebära att man utesluts från möjligheten att bli antagen till utbildningar på tredje stadiet. Yrkesutbildning skall innefatta även allmänbildande ämnen om det är nödvändigt för att likställa denna med gymnasiet vad gäller antagning till högre utbildning. Samhällslära skall ingå som ett obligatoriskt ämne i yrkesutbildningen.

Grundläggande kunskaper i ämnet är nödvändiga för att alla skall ha lika möjligheter till samhälleligt deltagande och påverkan.

Den nationella trenden att sammanslå yrkesläroanstalter till enorma komplex med tiotals enheter utplacerade på olika orter bör stoppas. Att påverka beslutsfattandeprocesser blir otroligt svårt i så stora skolor och möjligheterna att skapa gemenskap och samhörighet minimala. De studerandes välmående skall alltid gå före vad som är ekonomiskt gynnsamt då skolsammanslagningar diskuteras.

Praktik

Studerande som praktiserar i näringslivet skall bemötas med respekt. I samband med praktikperioder skall även de studerande upplysas om deras rättigheter och skyldigheter i arbetslivet. Inläringen i arbetet omfattar 20 studieveckor och skall ses som en central och meningsfull period av skoltiden. Målsättningen med praktikperioderna är att eleven får en realistisk inblick i arbetslivet. Under praktikperioden bör praktikanten utföra sådana uppgifter som ingår i dennas arbetsbeskrivning.

Samarbete mellan läroinrättningar

Det skall vara möjligt att utan problem avlägga kurser vid flera läroinrättningar och att byta skola över språkgränserna för en eller flera perioder. Studiehandledare, lärare och rektorer skall stöda och handleda studerande som exempelvis vill kombinera utbildningar. En obligatorisk informering om dessa möjligheter bör ges åt alla studerande.

I sista hand bör det ändå vara den studerandes ansvar att det individuella studieprogrammet förverkligas. För att underlätta och uppmuntra rörlighet och utbyte behövs gemensamma regler för erkännandet av betyg.

Skolorna skall i större omfattning erbjuda gemensamma kurser. Då kan man garantera en studerande möjligheten att välja vilken kurs som helst, trots att det inte finns tillräckligt intresse eller resurser för en dylik kurs i den egna skolan. Studerande som tillfälligt deltar i undervisningen i en annan skola skall integreras med de övriga studerandena och inte bilda en separat grupp.

Tryggandet av studerandes utkomst

Utkomsten för studerande över 16 år ska tryggas med en indexbunden icke-behovsprövad grundinkomst som är beräknat så att man har möjlighet till ett drägligt liv och bostad, utan att vara tvungen att arbeta vid sidan om studierna.

Bidragen skall inte vara beroende av föräldrarnas inkomster. 16-åringar skall vara berättigade till full grundinkomst. Alla studierelaterade bidrag skall indexbindas.

Boende

Studerande på andra stadiet som på grund av studier flyttar hemifrån skall med hjälp av grundinkomst ha möjlighet till egen bostad även om läroinrättningen erbjuder avgiftsfritt internat. Läroinrättningarna som erbjuder internat skall trygga en trivsamt och säker boende- och studiemiljö för de studerande som väljer att bo på internat.

Dualmodellen

Dualmodellen bör bibehållas. Den yrkesinriktade och den allmänbildande utbildningen skall dock utvecklas parallellt för att främja samarbetet skolorna emellan.

Folkhögskolan

Folkhögskolan skall arbeta enligt metoden "att inte bli något utan någon". Folkhögskolan skall inte ge en examen utan ge den studerande inspiration, motivation och möjlighet att förverkliga sig själv och kunna planera sin framtid.

Internationella utbildningar

Internationella utbildningar som IB, EB och RF skall ses som likvärdiga med det nationella gymnasiet, fastän de bygger sin undervisning på andra kurs- och provsystem. Av detta följer att alla punkter i det utbildningspolitiska programmet inte kan tillämpas på dessa utbildningar. Grundläggande i undervisningen är att lärarna är språkkunniga. Samarbetet mellan IB-linjen och det nationella gymnasiet måste stärkas så att varken segregering eller favorisering förekommer.

Övergångsskedet till tredje stadiet

Övergångsskedet från andra till tredje stadiet bör vara jämnt för samtliga studerande. Ansökningssystemet till tredje stadiet får inte skapa behov för prepkurser.

I ansökningsförfarandet skall de ansökandes lämplighet för studieinriktningen i fråga utvärderas. Det skall finnas ett gemensamt elektroniskt ansökningssystem för tredje stadiets utbildningar.

De studerande måste redan i ett tidigt skede under andra stadiet ges tillräckligt med information och handledning för att kunna göra ett väl avvägt studieval. Högskolornas marknadsföring skall basera sig på fakta och saklig information.

Godkänd av Elevriksdagen 2011 i Åbo.